

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка**

ІНІІ інститут Психології і педагогіки

Кафедра Психології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 053 Психологія
(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма Психологія другого (магістерського) рівня вищої
освіти
(назва)

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри психології
Протокол №1 від 27серпня 2020 року

Суми – 2020

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Психологія вищої школи
Викладач (-і)	Тарасова Тетяна Борисівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології
Профайл викладача (-ів)	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/33-tarasova
Контактний тел.	(0542) 32-37-69
E-mail:	tbt170680@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=2312
Консультації	Очна. Кафедра психології – останній вівторок місяця 11.00 – 12.00. Дистанційна – через E-mail та форум на сторінці курсу – у будь який час. У конференції Zoom – за окремим розкладом

Анотація до дисципліни

https://drive.google.com/file/d/1rferYiM_UqbGVnT6BNDq1nx2Jgnu71SD/view?usp=sharing

Мета і завдання дисципліни

Метою навчальної дисципліни "Психології вищої школи" є: на основі оволодіння основними теоретичними поняттями поглиблювати знання магістрантів про психологічну сутність, особливості та сучасні технології навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі; розвивати психологічну спостережливість, творчий підхід до рішення конкретних психолого-педагогічних ситуацій; формувати початкові вміння організації навчально-виховного процесу у вищій школі; виховувати професійно значущі якості особистості.

Завдання .

- опанування знаннями про психологічні особливості студентського періоду життя людини;
- усвідомлення закономірностей професійного становлення та особистісного зростання майбутніх фахівців;
- вивчення психологічних аспектів навчання і виховання студентської молоді;
- усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та шляхів її опанування;

- сприяння професійному самовизначенню і набуття студентами професійно-педагогічної ідентичності;
- розвиток таких якостей особистості, що мають для майбутнього викладача професійне значення.

Вирішення цих завдань забезпечить формування у студентів комплексу компетенцій. У відповідності до освітньо-професійної програми це загальні компетентності:

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

та спеціальна компетентність:

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

Формат дисципліни.

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	16
консультації	2
самостійна робота	90

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
1	1	2	4/120	4	Екзамен	Обов'язкова

Результати навчання

Інтегральна компетентність фахівців в галузі психології – здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог, забезпечується наступними програмними результатами:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9.Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10.Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11.Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує наступні результати :

РН 1. Знання основних напрямків та проблем сучасної психології вищої школи та психологічної сутності навчально-виховного процесу у вищій школі;

РН 2. Самостійність та продуктивна критичність аналізу літературних та Інтернет-джерел з проблем сучасних шляхів підвищення розвивального ефекту навчання у вищій школі та психологічного змісту і особливості різних професійно-значущих ситуацій, форм навчальних занять у вищій школі;

РН 3. Розуміння єдності навчання, виховання та розвитку всіх учасників навчально-виховного процесу в ЗВО, сучасних вимог до організації психологічних досліджень навчально-виховного процесу у ЗВО, особливостей використання конкретних психодіагностичних методик в дослідженнях у ЗВО;

РН 4. Творче використання сучасних методів психолого-педагогічних досліджень навчально-виховного процесу в ЗВО, змістовна їх презентація на практичних заняттях з дотриманням норм професійної етики;

РН 5. Аналізування функціональної структури та показників ефективної професійної діяльності педагогів та психологів в ЗВО;

РН 6. Уміння аналізувати та об'єктивно оцінювати професійний досвід як інших фахівців, так і власний та формулювання на цій основі змістовного, чіткого та конкретного запиту щодо покращення власної навчально-професійної діяльності;

РН 7. Розуміння юридичних та етичних принципів професійної діяльності у ЗВО, застосовування ефективних методів психологічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в професійній діяльності викладача та психолога ЗВО;

РН 8. Аналіз основних психологічних теорій та педагогічних технологій організації освітнього процесу у ЗВО, відбір та ефективне адаптування до конкретних умов ЗВО різноманітних традиційних та інноваційних технологій та методів.

Тематичний план вивчення дисципліни.

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ: СТУДЕНТСЬКИЙ ПЕРІОД ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Тема 1.1. Психологія вищої школи, її предмет, завдання та методи.

Тема 1.2. Загальна психологічна характеристика студентства як соціально-вікової групи.

Тема 1.3. Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.

Тема 1.4. Психологія студентської групи.

РОЗДІЛ 2. ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО

Тема 2.1 Психологічні основи сучасних педагогічних технологій.

Тема 2.2 Психологічна специфіка сучасного навчально-виховного процесу у ЗВО

Тема 2.3. Контроль, оцінювання та принципи академічної доброчесності у навчально-виховному процесі ЗВО.

РОЗДІЛ 3 ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

Тема 3.1 Психологія навчальної діяльності студентів.

Тема 3.2. Психологія виховання та саморозвитку студентів ЗВО

Тема 3.3 Соціально-психологічні аспекти навчально-виховного процесу у ЗВО.

РОЗДІЛ 4 ПСИХОЛОГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО

Тема 4.1 Психологія педагогічної діяльності викладача ЗВО.

Тема 4.2 Психологія особистості викладача та педагогічного колективу

Політика навчальної дисципліни

Політику навчальної дисципліни в цілому визначає загальний підхід до організації навчального процесу, як сумісної діяльності викладача і студентів, яка передбачає їх обопільну залученість до процесу, при наявності, однак специфічних зон функціональної відповідальності. Конкретні положення політики навчальної дисципліни необхідно представити у вигляді ланцюжка концептуально взаємопов'язаних позицій в сферах:

- Ø Дисциплінованості. Всі учасники навчального процесу своєчасно відвідують аудиторні заняття і працюють над дистанційними заняттями і завданнями. Відвідування студентами аудиторних практичних занять є обов'язковим.
- Ø Пропусків занять і недотримання термінів звітності та контролю. У разі, якщо дані факти були викликані поважними причинами (підтвердженими документально), то студенти мають право виконати передбачені завдання і необхідні роботи в інші, узгоджені з викладачем терміни. Особливий випадок представляють практичні роботи, на яких проводились групові форми навчальної роботи (рольові ігри, елементи тренінгу, групове оцінювання і так далі). У таких ситуаціях викладач за погодженням із студентом визначає інше завдання, рівнозначне за обсягом та складністю пропущеного заняття. У разі відсутності поважних причин пропусків занять і недотримання термінів звітності та контролю студент має право «відпрацювати» пропущене, але оцінка при цьому зменшується наполовину, а заняття, які вимагали групових форм навчальної діяльності не «відпрацьовуються» зовсім.
- Ø «Доопрацювання» виконаних завдань і «поліпшення результатів». Можливі в процесі виконання завдання в разі звернення у будь-який спосіб до викладача за консультацією з наданим чернетки. Якщо робота вже здана, її «доопрацювання» та «поліпшення» не допускається.
- Ø Використання на заняттях телефону або планшета. На практичних заняттях при виконанні творчих завдань, для отримання довідкової інформації, для мовного перекладу використання пристроїв мобільного зв'язку можливо, а іноді і бажано. На лекціях і при всіх формах поточного та підсумкового контролю використання будь-яких засобів мобільного зв'язку категорично заборонено.

Ø Академічній доброчесності. Неухильне дотримання усіма учасниками навчального процесу норм Кодексу академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnost_i_6c82c.pdf)

Академічна доброчесність

Взаємні зобов'язання учасників навчального процесу щодо академічної доброчесності полягають у наступному:

Студенти зобов'язані забезпечити повністю самостійне виконання всіх завдань і робіт і відмовитися від будь-яких дій, які можуть вплинути на об'єктивне оцінювання інших студентів.

Викладач зобов'язується забезпечувати повноту і справедливість усіх форм контролю, об'єктивність і неупередженість оцінювання. У разі встановлення факту плагіату студент отримує мінімальний бал. Якщо має місце надання однакових робіт декількома студентами всі вони отримують мінімальний бал незалежно від «першоджерела»

Система оцінювання та вимоги

Розподіл балів, які отримують студенти

РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2			РОЗДІЛ 3			РОЗДІЛ 4		Разом	Сума	Підсумковий (екз)	Загальна сума
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 4.1	Т 4.2				
Поточний контроль													75	25	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	24			
Контроль самостійної роботи															
4	4	4	4	4	5	5	4	4	4	4	5	51			

Система поточного контролю та оцінювання у навчальній дисципліні передбачає різноманітні форми. Аналіз та вирішення проблемних ситуацій. Взаємоконтроль відповідей та виконання завдань. Відзив на виступ однокурсників на практичних та семінарських заняттях. Групова дискусія. Експрес письмові роботи з взаємним оцінюванням. Обговорення та взаємооцінювання виконаних індивідуальних/групових практичних завдань. Письмовий звіт. Письмові роботи по розділах навчальної програми. Показники систематичності та активності роботи студента на практичних/семінарських заняттях. Понятійний диктант з самооцінюванням. Поточне тестування в декілька спроб. Рецензування виконаних однокурсниками робіт та завдань. Розв'язання ситуаційних завдань в малих групах. Самоаналіз відповідей та виконання завдань. Конкретна кількість балів, що може отримати студент представлена у методичних матеріалах до кожного аудиторного/дистанційного заняття та до дистанційних завдань. На окремих заняттях критерії оцінювання визначаються самими студентами.

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», ухваленого рішенням вченої ради університету (протокол №10 від 27 квітня 2020 року), затвердженого наказом №178 від 27 квітня 2020 року при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Психологія вищої школи» можливо перезарахування балів за результатами неформальної та/або інформальної фахової активності студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей, участь в конкурсах студентських робіт, олімпіадах, тощо) що за тематикою, обсягом і змістом відповідають навчальній дисципліні.

Підсумковий контроль проходить у вигляді іспиту з різнорівневими запитаннями та завданнями в залежності від отриманої студентами сумарної поточної кількості балів (від 35 до 75). Відповідь на екзамені оцінюється у 25 балів. При оцінюванні враховуються критерії: використання необхідного науково-теоретичного термінологічного апарату; наведення певних прикладів або порівнянь, необхідних для розкриття питання; наявність власно сформульованих думок; логічність та лаконічність викладення матеріалу; наявність сформульованих висновків, які відповідають поставленому

питанню; володіння змістовними узагальненнями; оцінка комунікативних компетенцій; дотримання культури мовленнєвого спілкування. Конкретна кількість балів по цих критеріях залежить від рівня складності запитань та завдань в екзаменаційному білеті.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна:

1. Виноградова В.Є. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. / В.Є. Виноградова, В.І. Юрченко. – 2-е вид. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. – 296 с.
2. Дьяченко М.И. Психология высшей школы. / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович –Минск Харвест, 2006,– 416с.
3. Мороз О.Г. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки (навчальний посібник) / О.Г.Мороз, О.С.Падалка, В.І. Юрченко; за заг. ред. академіка О.Г. Мороза. - К.: НПУ, 2006. – 208 с.
4. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи. / Л.Г.Подоляк, В.І. Юрченко К., –ТОВ "Філ-студія",2006 –320 с.
5. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи. : Практикум. // Л.Г.Подоляк, В.І. Юрченко –К.:Каравела, 2008. –336 с
6. Савчин М. В. Вікова психологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Савчин , Л. П. Василенко. – К.: Академвидав, 2009. – 359 с.
7. Савчин М. В. Педагогічна психологія / М. В. Савчин. – К. : Академвидав, 2007. – 424 с.

Додаткова:

8. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. - К.: Просвіта, 2001. -416с.
9. Власова О. І. Педагогічна психологія / О. І. Власова. - К. : Либідь, 2005. – 400 с.
- 10.Заика Е.В. Психологические вопросы организации самостоятельной работы студентов в ВУЗе / Е.В. Заика // Практична психологія та соціальна робота – 2002 № 5, № 6
- 11.Научитель Е.Д. Адаптация студента в ВУЗе / Е.Д. Научитель // Практична психологія та соціальна робота – 2001 №7 с 21-23
- 12.Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров. / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров /Под ред. Полат Е.С. – М.: Издательский центр "Академия", 2001-272с.
- 13.Папуча М.В. Психологія ранньої юності: Навч. Посібник. / М.В. Папуча – Ніжин, 2001.– 170 с
- 14.Потовій Я.І. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери студентів / Я.І. Потовій // Практична психологія та соціальна робота – 2002 №2 с. 13 – 19
- 15.Психология человека от рождения до смерти / [сост. А. А. Реан]. - СПб. : Еврознак, 2006. – 651 с.

- 16.Резник Г.І. Психологічний зміст труднощів у навчанні студентів-першокурсників / Г.І. Резник // Практична психологія та соціальна робота – 2002 №1 с. 19 – 24
- 17.Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: в 2 т. / Г.К. Селевко – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – Т. 1. – 816 с.Т. 2. – 816 с.
- 18.Скрипченко, О. В. Психолого-педагогічні основи навчання : Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, О. С. Падалка, Л. О. Скрипченко ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - К. : Укр. Центр духовної культури, 2005. - 710,
- 19.Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. 2-е изд., перераб. и доп./ С.Д. Смирнов - М.: Академия, 2005 - 400 с.
- 20.Тарасова Т.Б. Адаптація першокурсників до організаційних форм навчання в закладі вищої освіти / Фізико-математична освіта : науковий журнал. Вип. 3 (21) / Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Фізико-математичний факультет редкол.: О.В. Семеніхіна (гол.ред.) [та ін.]. Суми : [СумДПУ ім. А.С. Макаренка], 2019. с 150-156
- 21.Тарасова Т.Б. Проблема мотивации профессионального выбора студентов первого курса // Nowoczesna nauka: teoria i praktyka: Mater. III Międz. Konf. Nauk.-Prakt. 30 kwietnia 2019 rok. / Pod red. S. Gorniaka. – Katowice: Nowa nauka, 2019. s. 80-85
- 22.Тарасова Т.Б. Ярош Н.А. Мотивація навчально-професійної діяльності майбутніх педагогів / Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 квітня 2020 року, м. Суми). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. с. 166-169